

Motala kommun
motala.kommun@motala.se

Beslut för grundskola efter tillsyn av Zederslundsskolan i Motala kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Motala kommun att senast den **29 oktober 2021** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen. Beslutet om föreläggande gäller omedelbart.

Nedan anges de åtgärder som huvudmannen måste vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna samt den lagstiftning med tillhörande föreskrifter som huvudmannens åligganden följer av. Enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen, om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Dessa bestämmelser ligger till grund för samtliga åtgärder i beslutet om föreläggande.

Skälen för Skolinspektionens ställningstagande i fråga om att verksamheten inte uppfyller krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten (påtalade brister) samt i fråga om de skyldigheter som huvudmannen måste fullgöra (åtgärder) redovisas nedan.

Med anledning av den rådande situationen med risker för smittspridning av Covid-19

Skolinspektionen är medveten om att många skolor i dagsläget är påverkade med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Om du som huvudman behöver längre uppföljningstid kontakta Skolinspektionen för prövning.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att verksamheten vid Zederslundsskolan inte uppfyller författningarnas krav avseende arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd.

Åtgärder

- Se till att rektorn, genom informationsinsatser och uppföljning av det praktiska arbetet, ansvarar för att det finns tydliga, fungerande och hos personalen förankrade rutiner som säkerställer att de elever som har behov av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen skyndsamt får sådana anpassningar i alla aktuella ämnen och av alla lärare. (3 kap. 5 § skollagen; läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [Lgr11], 2.8 Rektorns ansvar)

- Se till att rektorn, genom informationsinsatser och uppföljning av det praktiska arbetet, ansvarar för att det finns tydliga, fungerande och hos personalen förankrade rutiner som säkerställer att elevers behov av särskilt stöd anmäls och skyndsamt utreds i enlighet med skollagen. I utredningen ska även elevers behov av studiehandledning på modersmålet bedömas. (3 kap. 7 § skollagen; 5 kap. 4 § skolförordningen (2011:185); Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)
- Se till att rektorn ansvarar för att ett åtgärdsprogram utarbetas för varje elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. (3 kap. 9 och 11 §§ skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)
- Se till att det särskilda stödet för en elev ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detta omfattar också elevens behov av studiehandledning på modersmålet. (2 kap. 8 b § skollagen, 3 kap. 10 § skollagen; 5 kap. 4 § skolförordningen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

Motivering till föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i Zederslundsskolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. Tillsynen visar att personalen har olika uppfattningar om vad som utgör extra anpassningar. Vidare överförs inte information om elevernas extra anpassningar inom personalgruppen på ett sådant systematiskt sätt att det blir tydligt för personalen vilka extra anpassningar som respektive elev ska få. Utifrån oklarheterna kring arbetet med extra anpassningar, bedöms det vidare sannolikt att skolan inte uppmärksammar och anmäler samt skyndsamt utreder elever som i nästa steg kan vara i behov av särskilt stöd. Detta motiveras även av hur låg elevernas måluppfyllelse är vid skolan satt i relation till hur få elever som har åtgärdsprogram. Vidare får inte elever studiehandledning på modersmålet på det sätt och i den omfattning som de behöver för att ges förutsättningar att nå kunskapskraven. Bristen är dels en följd av att skolan inte betraktar studiehandledning på modersmålet som en del av processen för särskilt stöd, vilket påverkar utredningen av behovet. Dels att huvudmannen i nästa steg inte tillhandahåller studiehandledning i den omfattning som skolan har bedömt att eleverna behöver. Slutligen brister stödprocessen för elever som är placerade i två undervisningsgrupper som, utifrån omfattning och varaktighet av elevernas undervisning i grupperna, får betraktas som särskilda undervisningsgrupper i skollagens mening. Sammantaget innebär bristerna i skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd att det finns en uppenbar risk att elever inte får det stöd som de behöver.

Rättslig reglering

Av 2. kap. 8 b § skollagen framgår att kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter elevernas olika förutsättningar och behov.

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 9 och 11 §§ skollagen framgår bland annat att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoseas framgå. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt åt någon annan. - Om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt tillhör.

Enligt 3 kap. 10 § skollagen ska det särskilda stödet för en elev i grundskolan ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Enligt skolförordningen 5 kap. 4 §, under rubriken Särskilt stöd, ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 292-293) framgår bland annat att åtgärden att placera en elev i en särskild undervisningsgrupp ska fattas av rektorn i samband med ett beslut om åtgärdsprogram. Placering i en särskild undervisningsgrupp ska ses som en lösning när alternativet att låta eleven gå kvar i

den ordinarie undervisningsgruppen har prövats. Placeringen ska förledas av elevens behov och en bedömning att dessa bäst kan tillgodoses i en särskild undervisningsgrupp. Placeringen ska regelbundet omprövas.

Av Lgr 11, avsnitt 2.8 framgår att undervisningen och elevhälsans verksamhet ska utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver.

Skolinspektionens utredning av extra anpassningar

Skolinspektionens utredning visar att skolenhetens arbete med extra anpassningar inte sker enligt författningarna. Tillsynen visar att det för personalen finns oklarheter och skilda tolkningar kring vad som utgör extra anpassningar. Samtliga intervjuer ger uttryck för att sammanblandning sker mellan extra anpassningar (som ska ges en elev på individnivå om eleven befärs inte nå kunskapskraven), särskilt stöd (som ska ges en elev som befärs inte nå kunskapskraven för det fall extra anpassningar inte är tillräckligt), ledning och stimulans (som ska ges för att alla elever ska nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling) samt struktur i undervisningen (som all undervisning ska utmärkas av). Vid intervjuerna framgår, som exempel på feltolkningar kring vad som är vad, att eleverna får extra anpassningar på både individnivå och klassnivå. Som exempel på det senare anges den gemensamma lektionsstrukturen, gemensamma genomgångar, att läsa en uppgift tillsammans, fasta placeringar i klassrummet eller att dela in klassen i mindre grupper. I lärarintervjuer framkommer också att placering i två undervisningsgrupper i matematik ses som ett exempel på extra anpassningar trots att åtgärden pågått för elever lång tid, vilket då utgör särskild undervisningsgrupp som är ett exempel på särskilt stöd (se nedan).

Vidare överförs inte information om elevernas extra anpassningar inom personalgruppen på ett sådant systematiskt sätt att det blir tydligt för personalen vilka extra anpassningar som respektive elev ska få. Visserligen framgår av samtliga intervjuer att de extra anpassningarna ska dokumenteras i skolans gemensamma lärplattform. Av lärarintervjuer framgår dock att det inte är säkert att detta sker, då lärarna har olika uppfattning om vem som ansvarar för dokumentationen och uppföljningen av de extra anpassningarna. Några lärare menar att det är ämneslärarna som ansvarar för dokumentation och uppföljning medan andra tror att det är mentorerna som ska göra detta. Enligt representanter för elevhälsan är mentorerna ansvariga för uppföljning av extra anpassningar och det ska ske i samråd med övriga lärare.

Skolinspektionens utredning av särskilt stöd

Skolinspektionens utredning visar att skolenhetens arbete med särskilt stöd inte sker enligt författningarna. Utredningen ger stöd för att oklarheterna kring arbetet med extra anpassningar också påverkar i vilken utsträckning skolan uppmärksammar, anmäler och utreder elever som i nästa steg kan vara i behov av särskilt stöd. Av ingiven dokumentation framgår att flera elever i årkurs 9 inte har åtgärdsprogram, trots att dessa elever enligt terminsbetygen hösten 2020 inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås i mellan fem och elva ämnen. Detta visar att skolans arbete med att

uppmärksamma, anmäla och utreda elevers eventuella behov av särskilt stöd brister. Det visar också att flera elever inte ges det stöd och den hjälp som de behöver för att nå godkända betyg.

Skolinspektionens utredning visar vidare att det finns brister i att ge elever den studiehandledning på modersmålet som de behöver. Bristen omfattar både hur behovet utreds på skolan och huvudmannens ansvar för att säkerställa tillgången av studiehandledning för skolenheten. Av intervjuerna framgår att det är många elever på skolan som har behov av studiehandledning på modersmålet under en eller två terminen och ibland längre än ett år. Av samtliga intervjuer framgår vidare att studiehandledningen för många elever inte är tillräcklig utifrån elevernas behov. Trots detta framgår, i intervju med rektorn och elevhälsan, att det enbart är lärarna själva som bedömer elevers stödbehov i form av studiehandledning på modersmålet. Detta sker vid sidan av processen för särskilt stöd. Anledningen är enligt rektorn och elevhälsan att skolan inte ser studiehandledningen som exempel på särskilt stöd.

Av intervjuer med rektorn och representanter för elevhälsan framgår vidare att de flesta elever på skolan som är i behov av studiehandledning på modersmålet inte får det i den omfattning, sett till tid och antal ämnen, som skolan har bedömt att eleverna har behov av. Anledningen är att förvaltningen, som enligt kommunens rutiner centralt ska fördela studiehandledningen, inte kan tillhandahålla studiehandledning i den omfattning som eleven enligt skolan behöver. Av intervjun med elevhälsan och lärare framgår att elever, oftast som en schablon, tilldelas två timmars studiehandledning av huvudmannen trots att behovet har bedömts vara betydligt större.

Tillsynen visar vidare att vissa elever med stödbehov i matematik undervisas i två undervisningsgrupper på skolan. Av samtliga intervjuer framgår att grupperna inte betraktas som särskilda undervisningsgrupper, trots att elever undervisas där under lång tid och att syftet bland annat är att eleverna ska nå godkända betyg. Enligt rektorn och representanter för elevhälsan finns det elever i undervisningsgrupperna som undervisats där i flera år och sannolikt kommer att undervisas där under hela sin högstadietid. Som framgår ovan är dessa grupper att betrakta som särskilda undervisningsgrupper i skollagens mening, vilket utgör särskilt stöd. En sådan placering ska därför föregås av en utredning om särskilt stöd och åtgärdsprogram ska upprättas. Av samtliga intervjuer framgår att de flesta elever i de två grupperna inte utretts för särskilt stöd. Vidare framgår att det är ämneslärarna i ämnet som bedömer om och hur länge en elev ska undervisas i grupperna.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom verksamheten vid Zederslundsskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Motala kommun att fullgöra sina skyldigheter att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

På Skolinspektionens vägnar

X Hanna Kindén

X Ingela Åkerman Jansson

Beslutsfattare
Signerat av: Hanna Kindén

Föredragande
Signerat av: Ingela Åkerman Jansson

I ärendets slutliga handläggning har utredare Hans-Göran Arvidsson medverkat.

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Zederslundsskolan

Fakta om Zederslundsskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn i Motala kommun höstterminen 2020 och vårterminen 2021. Tillsynen genomfördes genom digitala intervjuer den 19 och 25 november 2020 samt den 12 februari 2021.

Huvudman för Zederslundsskolan är Motala kommun. Vid tiden för tillsynen hade skolenheten 285 elever fördelade på tolv klasser i årskurserna 7-9. Zederslundsskolan leds av en rektor och i skolenheten arbetar 30 lärare uppdelade på tre arbetslag.